

Dekkari og skipari - røktari og viðgerðari

Oddagrein

SJÚKRASYSTRAR eru at sammeta við dekkarar á einum fiskifari, meðan læknarnir eru at sammeta við skiparan. Hvar í verðini kemur dekkari uppá brúnna og tekur róður í hond og krevur at stýra skútuni saman við skipara og yvirmonn-um!!! Nakað soleiðis málbar ein yvirlækni - skipari - seg í sjónvarpinum hóskvöldið, tá leiðslubygnaðurin á Landssjúkrahúsinum var til umrøðu.

HENDA margháttliga samanbering kemur í kjalarvørrinum á avgerðini hjá landsstýrskvinnuni í almanna- og heilsumálum. Hon kunngjórði mikudagin, hvussu framtíðar leiðslubygnaðurin skal vera á landsins størsta arbeiðsplássi, Landssjúkrahúsinum.

AVGERÐIN hjá Helenu Dam á Neystabo setir í gildi aftur upprunaliga uppskotið til bygnað, har viðgerð og røkt eru síðustillað við einum læknastjóra og einum sjúkrasysturstjóra men við einum sjúkrakrúsi-leiðara í toppinum.

HETTA hóvar helst sjúkrasystrunum betri enn læknunum. Formaðurin í felagnum hjá sjúkrakrúslæknunum hevur tiskil longu boðað frá, at teir fara ikki at góðtaka hesa gongdina. Hann hevur gjørt greitt, at landsstýrskvinnan við hesi avgerð bert hevur fingið eitt lítið „pusterúm“ tvs. at tað innan ávísar tíð kann henda, at læknarparturin rætt og slætt ikki fer at innrætta seg eftir nýggju loysnini.

TAÐ er so eitt. Men tá læknaformaðurin kemur við myndini og samanberingini millum dekkara og skipara, er hann farin ov langt. Sjálvandi eigur hann at verja sítt fak, men tað tænar ikki framtíðar samstarvi millum fakkbólk og ynskinum um at fáa arbeiðsfrið og eitt vælviðandi arbeiðsumhvøvi á LS, at læknar nú alment leggja seg út í stríð við røktina og á ein hátt royna at undirmeta hesa.

UTTAN her at skula taka dagar ímillum fakæki og kompetansu, so er tað ein sannroynd, at eitt vælviðandi sjúkrakrúsi byggir á viðgerð og røkt. Talan er um eitt samspæl, sum kanska onga aðrastaðni er so tydningarmikið í praksis sum júst á einum sjúkrakrúsi. Neyvan nakar undirmetir arbeiðið læknar sum heild gera, men teirra arbeiðið er bert hálvt fylgri røktin tí ikki upp. Tí tænar tað ikki nøkrum góðum endamáli, tá framstandandi yvirlækni á so niðurgerðandi hátt sum í SVF roynir at leggja sjónvør millum bæði fakini. Tørvur er á júst tí øvugta.

Sosialurin

Viðmerking:

Várhara, dómarin og yvirlæknin

Tað sigst, at tað bert eru tveir mans, ið kunnu javnmetast við Várhara her á jørð: Dómaranum í fótból og yvirlæknunum á einum sjúkrakrúsi. Teirra avgerðir kunnu sjáldan appellast, og verða tí so at siga aldrin broyttar, meðan vit vita, at Várhara kann veita syndanna fyrigeving, og ger tað. Havandi hetta í huga var tað áhugavert at siggja og hoyra Jóhan Pætur Davidsen fara fram síni sjónarmið í degi og viku 2. september, sum umboð fyrri yvirlæknahugsanina á Landssjúkrahúsinum, tá tað snýr seg um samstarv og leiðslu við aðrar fakkbólk, serliga sjúkrasysturarnar.

Stóri arrugansu skal ein leita leingi eftir. Eg meini, tað var ikki meir enn hann tímdi at svara, og grundgevingarnar, í tann mun tað ber til at tosa um tilfelli, vóru einastandandi. Sum grundgeving fyrri einstrongdara leiðslu, og ikki einari, ið

fevnrir um samskipan av økonomiskari, læknaligari og sjúkrarøktarlíga kompetansu, vórðu leiðsluviðurskiftini umboð á skipi nevnd. Mær vitandi eru fáir skiparar so býttir, at teir ikki tryggja sær gott samstarv við teir í maskinuni, fyrri ikki um at tala teir, ið hava royndirnar á dekkinum. Um tað so verður til kollektiva leiðslu í einari neyðstøðu, er ein annar spurningur. Men tað hava vit dømi um á virkjun og innan fyrirsiting, ið setur demokrati, opneika og menning í hásetið. Og tað eru júst tilfelli slag av leiðslu, ið gevur størstu framleiðsluna og bestu tænastuna.

Annars skal eg gera vart við, at í sáttmálinum hjá akademikarunum, eisini læknun, stendur nakað um samstarvsráð, hóast ongin endalig reglugerð enn er komin. So avgerðin um felags leiðslu, er ikki nakað, ið er heilt fremmant. Og tað

stendur eisini í sáttmálinum hjá sjúkrasysturum, starvsfólku og øðrum fakkbólkum við.

Eg haldi at læknastætting sum so, men serliga yvirlæknarnir, skulu koma niður av soklinum. Tað er ongin sum er í iva um, at teirra fakliga kompetansa ikki er góð og neyðug. Men vit, sum skulu brúka tænasturnar, vita, at einsamallur dugir læknin ikki nógv. Og vit kunnu ikki liva við tí hótan, sum yvirlæknin á Landssjúkrahúsinum óbeinleiðis kom við, at tað verða sjúklingarnir, ið koma at kenna svidan, verður maktin hjá yvirlæknunum broytt frá einaveldi til felags leiðslu.

Ein máli í Havn segði tað so væl: Teir arbeiddu á Landssjúkrahúsinum, og meðan teir sita og fáa sær kaffi fyrrapartin, kemur ein yvirlæknin framvið, moyrur eftir eina langa og drúga skurðviðgerð. Tá hann sær

málararnar sita og hugna sær, letur í honum: "Ja, tað var máli mann skuldi verið!" "Ja", letur í einum av teimum, "tú kundi bara lisið viðari!"

Heri Kragestein

Nógv kjøt - eingin ond

Í hesum døgum verður sum vituligt er nógv skrivað og tosað um okkara fortíð, nútíð og framtíð, og við hvørt minnur hetta okkum um orð Janusar í ávísam vortskapi »nógv kjøt eingin ond«, sum sló menn fyrri nevið.

Eisini Steinbjørn B. Jacobsen er farin at trúta inn í fólk, at NATO-støðirnar í Mjorkadali og á Eiði guldur allan blokkinn, og at danir koyrdu tað føroyska samfelagið á heysin.

Sancta simplicitas! Heilaga fáivitska!

Don Quijote sigur einastaðni: »Sig mær hvørjum tú kemur saman við, og eg skal siga tær, hvør tú ert«. Hann kundi skoytt uppí »Sig mær hvat tú lesur, og eg skal siga tær, hví tú tvætlast og mósar«.

Læranin, skaldið, rithøvundurin, dramatikanin og fyrrverandi háskúlastjórinn skrivur nú um dagarnar: »Hóast bókin um tær (nato-støðirnar, HM) ikki enn er komin, vita vit so nógv nú, at allir føroyingar mugu á-sanna, at hesar støðir í ríkiligt mál guldur allan blokkinn. Tað er ikki ríkisfelagskapurin ella heimastýrislógin, ið hetta gjørði... Sum víst er áður, koyrdu danir tað føroyska samfelagið á heysin aftan á Sovjetríkið datt sundur...« og annað mangt úr somu skuffu, sum ikki er vert at endurgeva.

Við sínari stóru vitan átti hann eisini at vitað, hvør tað var, sum rætti okkum bróðurhond, tá Føroyar rendu seg figtgjarliga fastar og

fóru um koll í 1951 við heimastýriskipanini á fjórða ári, og í 1992 tá kort-húsið raplaði alt sum tað var við blokkskipanini fimm ár á baki. Heldur ikki Føroyargrunnurin (JFK) og 60-milliónagrunnurin í 60-unum eiga at verða gloymdir, tá ið talan er um at rætta bróðurhond.

Og hvaðani kom tann grundtvíski háskúlaandin, sum gloppaði okkara gluggar til ta europeisku mentanina, (undirritaði hevði tað privilegium at vera try á einum grundtvískum háskúla í Danmark), og hvaðani hava vit fingið upplýsing við hægri útbúgving, sum er mergurin í sømligari samfelagslíveru og heilivágur móti heimfóðisligum wrongskygni?

Hetta átti ein lærari og fyrrverandi háskúlastjóri eisini at vitað nakað um.

Í 1992 kom stór-bókverk-ið Essays hjá aðalsmanninum og humanistinum Michel de Montaigne út á donskum, og hendan andans kelda gjørðist so stutt eisini tilgongilig fyrri okkum føroyingum. Kendi danski kritikarinn, Poul Borum, skrivaði tá m.a.: »Montaignes essays er ein fortrolig samtale med læseren over fire århundreder. At læse ham er at få god ven for livet«. Í einum av teimum 107 hugleiðingunum skrivur Montaigne: »Digteren siger Platon, »sidder på mu-sernes trefod og lader ek-statisk alt hvad der falder ham på læben størmme ud som

et springvand spyrt vand ud, uden at veje eller gruble over sine ord. En ujevnen strøm af brogede, modstridende og væsensforskellige ting vælter ud af ham«. 2400 år broyta onga sál.

Her er »short passing« trivið í, hvat kend og minni kend hava sagt og skrivað, tað er tí kanska hósandi at triva í greinin »Vandi er á hvørjari vælfærd«, sum klóki og virði háskúlamáðurin Rasmus Rasmussen skrivaði í september 1951:

»...Løgtingið hevur tó fingið eitt eitt av lóggávuváldi, sum heldur innanfyri eitt vist mark og eitt sam-svarandi figgjargvald, tí stendur eisini í boði at taka meira. Hetta krevur eina væl størri ábyrgd, enn er, bæði hjá tingmonnum og hjá veljarafjöldini, um ikki alt skal fara fyri bakka. Tað er tí ikki at fæta, at vitugir menn og vitugar kvinnur, dagin í dag í tíð og ótíð rópa upp um, at vit ikki hava skuldina, men at tað eru ó-flyggjalligir danir, sum hava alla skuldina. Burtur sæð frá tí, at danir, nærri avmarkað danastjórn, kann og má bera skuldina fyrri, at eitt og annað er ógjørt og lagt á láni fyrr í Føroyum, so er tað vitlest, at vitugir menn, tá høvi gerst, rópa upp um hetta, sum bert fær eitt úrslit, at doyva og kóva eina vaknandi ábyrgdarkenslu í Føroyafólki. Slíkir menn eru av sonnum skaðadýr, tí teir skaða vitandi ella óvitandi ta søk, sum teir í huga sínum helst ynskja at

fremja.

Vit hava í Føroyamáli eitt gott gamalt orð ið ljóðar so: »Ikki kemur í kór tað, ið sjálvst vil fara í flór«. Hetta góða orðatak hevur bæði rangur og rættu. Sum tað stendur her, vendar rangan út. Rættastíðan sipar til, at tann, sum vil í kór, kemur ikki í flór. Báðar síður sipa til, hvat viljin hjá menniskjuni er verður. Viljastyrkin er harri yvir sjálvvari lagnuni. Ein seigur vilji er forur fyrri at truga allar mótbúrdir í av vegnum.

Ein tjóð, sum vil vera fræls, verður umsiðir fræls, men so er eisini neyðturviligt, at tjóðin veit vegimar til frælsi: Sparsemi, trúskapur, hugagóðska, ábyrgdarkensla og upplýsing. Hetta eru veginir. Finnur føroyafólk teir og gongur teir, so er vón fyrri bjarging.

Hetta var mergjað tala, men eru ljóðini frá vitugum fólki í dag óðrvísi enn ljóðini frá teimum vitugu í 1951?

Heri Mohr